

LR Švietimo, mokslo ir sporto ministrei J. Šiugždinienai

2021-01-13 Nr. 1-3

Kopija:

LR Prezidentui J. E. Gitanui Nausėdai

LR Vyriausybės ministrei pirmininkei I. Šimonytei

Lietuvos studentų sąjungos prezidentui E. Sarkanui

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO PAKEITIMO PROJEKTO

Atsakydami į 2021 m. sausio 8 d. LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo projektą (toliau - Projektą), siųstą elektroniniu paštu Lietuvos kolegijų direktorių konferencijai (toliau – LKDK), teikiame apibendrintas LKDK pastabas ir siūlymus:

- 1) projekto pristatymo metu išskirtas ilgalaikis tikslas stiprinti studijų kokybę, didinant išlaidas vienam studentui ir užtikrinant studijų prieinamumą. Atsižvelgiant į tai, kad Projekte pateikti sprendimai ženkliai padidina išlaidas, skirtas vienam studentui universitetų sektoriuje ir tik nežymiai padidina šias išlaidas kolegijose, manome, kad minėtas tikslas orientuotas tik į universitetų sektorių, taip diskriminuojant kolegijas.. Tokiu būdu universitetams ir kolegijoms sudaromos nevienodos sąlygos stiprinti studijų kokybę ilgalaikėje perspektyvoje, bei **didinamas atotrūkis tarp finansavimo, skirto vienam studentui skirtinguose sektoriuose**. Atkreipiame dėmesį, kad LR Finansų ministerijos atliktos viešųjų išlaidų švietimui analizės, pristatytos 2020 metais, duomenimis, 2018 m. valdžios sektoriaus lėšų paskirstymas universitetams ir kolegijoms skiriasi net 10 kartų ir sudaro 422,6 mln. EUR per metus universitetų sektoriui ir tik 43,4 mln. EUR per metus kolegijų sektoriui (priedas Nr.1). LR Vyriausybės strateginės analizės centro STRATA (toliau – STRATA) atliktos analizės „Lietuvos studijų būklė 2020“ duomenimis, valstybės išlaidos vienam studijuojančiam asmeniui 2018 m. siekė 3180 EUR universitetuose ir tik 1279 EUR kolegijose (priedas Nr. 2). Studijų finansavimo skirtumas tarp sektorių yra net 2,5 karto. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Eurostato duomenimis, Lietuva yra trečia tarp šalių, kuriose vienam studentui tenka mažiausiai lėšų. Analizuojant LR Vyriausybės patvirtintą sąrašą profesijų, kurių atstovų labai trūksta valstybės ir savivaldybių įstaigose, didžiausias poreikis yra vidurinės grandies STEAM srities studijų programas baigusių specialistų. Investuok Lietuvoje 2020 m. pateiktos analizės „Lietuvos ekonomikos transformacija: 4 strateginės kryptys“ duomenimis, planuojant sėkmingus šalies ekonomikos pokyčius, didelis vaidmuo tenka skaitmeninei ekonomikai, pramonei 4.0, žaliajai ekonomikai, o Lietuvos darbo rinkoje ypač trūksta gamtos ir tiksliuosius mokslus baigusių specialistų (priedas Nr. 3). Be to, STRATA atliktų tyrimų duomenimis, didžiausias pajamas tarp kolegijų absolventų gauna įgiję inžinerinį išsilavinimą. Todėl siūlome, kad vienas Projekto tikslų būtų

sumažinti, o ne dar labiau padidinti finansavimo disproporcijas tarp universitetų ir kolegijų, didžiausią dėmesį kreipiant į valstybei ir verslui reikalingiausių antros koleginių studijų krypties arba studijų programų grupės finansavimo atotrūkio sumažinimą. Siūlome, kad Projekte būtų numatoma sumažinti, o ne dar labiau padidinti aukščiau išvardintas disproporcijas.

- 2) Projekto pristatymo metu apibrėžta trumpalaikė perspektyva apjungti universitetinių studijų norminių kainų grupes ir šiek tiek pakelti kainas. Pritariame universitetinių studijų norminių kainų grupių apjungimui, tačiau prieštaraujame nepagrįstam ir neproporcingam universitetinių studijų kryptių arba studijų programų grupių koeficientų didinimui, lyginant su koleginių studijų kryptių arba studijų programų grupių koeficientų didinimu. Atkreiptinas dėmesys, kad 2020 m. finansavimo plane buvo numatyta 9,2 milijonai EUR lėšų, skirtų finansuoti įstojusiesiems į pirmos pakopos studijas universitetuose, o 2021 m. plane universitetų sektoriui numatyta 9,7 milijonai EUR; kolegijoms 2020 m. plane analogiškai paskirčiai buvo numatytas 3,7 milijonų EUR finansavimas, o 2021 m., tikėtina, finansavimas mažinamas iki 3,1 milijono EUR. Ženklaus universitetinių studijų norminių kainų didinimas **neatitinka Projekto trumpalaikės perspektyvos nuostatos**, kad šiek tiek bus pakeltos kainos.
- 3) viename iš Projekto pasiūlymo principų akcentuojama, kad mažinamas studijų krepšelių skaičius, lyginant su 2020 m. bet išlaikomas kiekis ne mažesnis nei 2019 m. priėmimo faktas. Abejojame sėkmingu šio principo įgyvendinimu, kadangi planuojamas tik simbolinis studijų krepšelių skaičiaus sumažinimas universitetų sektoriui, dėl ko **išliks ženklė disproporcija tarp valstybės finansuojamų vietų universitetų ir kolegijų sektoriuose**. Siūlome valstybės finansuojamų vietų krepšelių skaičių sektoriams skirti nedidesnį nei tą, koks buvo skirtas 2019 metais, taip bent dalinai mažinant atskirtį tarp sektorių.
- 4) Projekto pasiūlymo principuose pabrėžiama, kad dėl siūlomų pokyčių aukštesiose mokyklose nesumažėja finansavimas. Manome, kad įvertinus nežymų valstybės finansuojamų universitetinių studijų vietų krepšelių skaičiaus sumažinimą, ženklų šių vietų norminių studijų krypties arba studijų programų grupės studijų kainų padidinimą, nesumažės tik universitetams skirtas finansavimas, o kolegijų sektoriuje valstybės finansuojamų koleginių studijų vietų krepšelių skaičius mažės. Įvertinus nedidelį Projekte siūlomą valstybės finansuojamų koleginių studijų vietų krepšelių didinimą, **tikėtina, kad kolegijų sektoriaus finansavimas sumažės**.
- 5) viename iš Projekto pasiūlymo principų pažymima, kad didinant studijų kainas, didėja ir dalis, skirta studentų skatinimui nuo 4 BSI iki 4,5 BSI. Tokiai projekto nuostatai **LKDK pritaria**.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 1176 patvirtintu Norminių studijų krypties arba studijų programų grupės studijų kainų apskaičiavimo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų studijų kainai valstybės finansuojamose studijų vietose apmokėti skyrimo tvarkos aprašu, norminės studijų kainos bazinį dydį sudaro:

- a) bazinės išlaidos akademinų darbuotojų ir aptarnaujančių darbuotojų darbo užmokesčiui, kurios apskaičiuojamos remiantis Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintu pareiginės algos baziniu dydžiu (toliau – bazinis dydis): 8,70 bazinio dydžio (universitetinėms studijoms) arba 7,77 bazinio dydžio (koleginėms studijoms) dauginama iš 12 mėnesių ir dalijama iš vienam akademiniam darbuotojui tenkančio norminio studentų skaičiaus, kuris lygus 20, o bazinės išlaidos aptarnaujančiųjų darbuotojų darbo užmokesčiui apskaičiuojamos 2,39 bazinio dydžio (vienodai universitetams ir kolegijoms) padauginus iš 12 mėnesių ir padalijus iš vienam aptarnaujančiajam darbuotojui tenkančio norminio studentų skaičiaus, kuris lygus 25;

- b) bazinės išlaidos prekėms ir paslaugoms, susijusioms su studijomis, kurios išreiškiamos bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžiais: universitetinėms studijoms – 5,8 BSI, koleginiams studijoms – 4 BSI;
- c) išlaidos studentams skatinti, kurios sudaro 4 BSI.

Taigi, apskaičiuojant bazinę norminę atitinkamos studijų krypties arba studijų programų grupės pirmosios pakopos studijų kainą, įvertinant skirtingus reikalavimus pirmosios pakopos dėstytojų kvalifikacijai, skirtumas tarp universitetų ir kolegijų norminių studijų kainų bazinių dydžių yra tik 10,69%. Tačiau, dauginant norminės studijų kainos bazinį dydį iš atitinkamos studijų krypties arba studijų programų grupės koeficiento, skirtumas tarp universitetinių ir koleginių studijų norminių kainų ženkliai padidėja. **Studijų kainų grupių skaičiaus mažinimas negali būti pagrindas neproporcingam tam tikrų studijų krypčių arba studijų programų kainų didinimui** ir tapti priežastimi dirbtinai didinti finansavimo atskirtį tarp sektorių. Taip pat **prašome suvienodinti Projekte bazines išlaidas prekėms ir paslaugoms, susijusioms su studijomis**: universitetinėms studijoms ir koleginiams studijoms – 5,8 BSI, kadangi koleginės studijos yra labiau orientuotos į praktinę veiklą ir jų vykdymas reikalauja tam pritaikytos materialinės bazės ir įrangos.

Atkreipiame dėmesį, kad Projekte **pasigedome** LR Mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnyje įtvirtintų **trumpųjų studijų pakopos norminių studijų kainų**, kurios yra viena iš būtinų sąlygų pradėti vykdyti tokias studijas.

Esame įsitikinę, jog siekiant tvarių ir ilgalaikių pokyčių binarinėje Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje, negalima išbalansuoti skirtingų sektorių finansavimo, kaip tokios sistemos pagrindo. Taikomos priemonės turi būti lygiavertės ir atliepančios XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas dėl aukščiausios kokybės, tarptautiškų ir prieinamų studijų, kurių kontekste kolegijos taps regionų katalizatoriais ir pokyčių varikliais.

PRIEDAI:

1. Loreta Maskaliuvienė. Pateiktys „Viešosios išlaidos švietimui. 2020 02 24“.
2. Vyriausybės strateginės analizės centras. Pateiktys „Populiarios specialybės lengvos karjeros pradžios negarantuoja“.
3. Investuok Lietuvoje. Lietuvos ekonomikos transformacija: 4 strateginės kryptys. 2020.
4. LKDK siūlomas Projekto variantas;

Prezidentas

Nerijus Varnas